Wpływ treningu strategicznego na efektywność uczenia się gramatyki języka angielskiego jako obcego u uczniów szkół podstawowych ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

STRESZCZENIE

Rosnąca liczba uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (SPE) w polskich szkołach podstawowych stanowi istotne wyzwanie dla współczesnej edukacji językowej. Uczniowie ci często napotykają na znaczne trudności w opanowaniu gramatyki języka angielskiego, która jest fundamentalnym składnikiem kompetencji komunikacyjnej oraz kluczowym elementem egzaminu ósmoklasisty. Sytuacja ta podkreśla potrzebę opracowania i wdrożenia praktyk pedagogicznych, które mogą skutecznie wspierać tę zróżnicowaną grupę uczniów, wykraczając poza tradycyjne nauczanie w celu kształtowania umiejętności niezbędnych do samodzielnej nauki.

Głównym celem niniejszej pracy było zbadanie wpływu celowego treningu strategii na efekty nauki gramatyki języka angielskiego przez uczniów szkół podstawowych ze SPE. Badanie zostało przeprowadzone wśród 72 uczniów klas siódmych i ósmych, obejmując zarówno uczniów ze zdiagnozowanymi trudnościami w uczeniu się, jak i bez nich. Kluczowym celem było ustalenie, czy bezpośrednie nauczanie oparte na strategiach może poprawić biegłość gramatyczną uczniów oraz zidentyfikowanie, które konkretne strategie wiążą się z większymi postępami w nauce.

Rozprawa składa się z pięciu rozdziałów. Pierwsze dwa rozdziały stanowią podłoże teoretyczne dotyczące kluczowych czynników w akwizycji języka drugiego, roli gramatyki w nauce języka oraz specyficznych wyzwań, z jakimi borykają się uczniowie ze SPE. Pozostałe trzy rozdziały poświęcone są badaniu empirycznemu, przedstawiając jego metodologię, analizę zebranych danych oraz dyskusję wyników.

Rozdział pierwszy koncentruje się na teoretycznych podstawach akwizycji języka drugiego i różnicach indywidualnych. Przedstawia fundamentalne teorie lingwistyczne, modele akwizycji języka pierwszego i drugiego oraz analizuje kluczowe zmienne ucznia, w tym czynniki kognitywne i afektywne. Znacząca część rozdziału poświęcona jest zagadnieniu specjalnych potrzeb edukacyjnych, szczegółowo opisując proces diagnostyczny w polskim systemie oświaty oraz charakteryzując profile poznawcze, emocjonalne i społeczne uczniów z trudnościami w uczeniu się.

Rozdział drugi wyjaśnia rolę gramatyki w nauczaniu i uczeniu się języka drugiego. Śledzi on miejsce gramatyki w szeroko pojętej dydaktyce języków obcych oraz wprowadza pojęcia strategii uczenia się gramatyki (GLS) i nauczania opartego na strategiach (SBI), prezentując kluczowe taksonomie i modele treningu. Rozdział kończy się analizą praktycznego kontekstu nauczania gramatyki uczniów z SPE w polskich szkołach podstawowych, odnosząc się do wymogów podstawy programowej i zaleceń pedagogicznych.

Rozdział trzeci ma na celu opisanie projektu badawczego. Szczegółowo przedstawia wykorzystane tu podejście łączące schemat quasi-eksperymentalny z badaniem w działaniu. W rozdziale tym zaprezentowano pytania i hipotezę badawczą, kontekst i uczestników badania oraz narzędzia gromadzenia danych, w tym kwestionariusz strategii uczenia się gramatyki oraz testy pre- i post-interwencyjne. Na koniec opisano procedury analizy danych ilościowych i jakościowych.

Rozdział czwarty prezentuje wyniki badania empirycznego. Rozpoczyna się od analizy ilościowej danych z kwestionariusza bazowego w celu ustalenia początkowych profili strategicznych uczniów. Następnie przedstawiono analizę jakościową sesji treningu strategii, dokumentującą proces interwencji. Trzon rozdziału stanowi analiza statystyczna wyników testów pre-testu i post-testu przeprowadzonych w celu oceny postępów w nauce, a całość zamyka analiza jakościowa związku między preferencjami strategicznymi uczniów ze SPE a ich wynikami w nauce.

Rozdział piąty koncentruje się na dyskusji wyników badania w odniesieniu do postawionych pytań badawczych. Interpretuje on efekty interwencji, porównując wyniki uczniów ze SPE i bez SPE, oraz analizuje związek między stosowaniem określonych strategii a rozwojem znajomości gramatyki. Rozdział kończy się omówieniem ograniczeń badania, jego implikacji pedagogicznych dla nauczania gramatyki w klasach integracyjnych oraz sugestiami dotyczącymi przyszłych badań.